

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים**פורים****"קיימו וקבלו היהודים" - מאמר ב**

"קיימו וקבלו [נקבלו] היהודים עליהם ועל זרעם ועל כל הנקלים עליהם ולא יעבור להיות עושים את שני הקמים האלה ככתבם וכתבם בכל שנה ושנה" ע"כ (אסתר ט כז).

-א-

מגילה (ו א) תניא רבי אליעזר אומר אסתר ברוח הקודש

נאמרה, שנאמר "ויאמר המן בלבו" (אסתר ו ו). רבי עקיבא אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ותהי אסתר נשאת חן בעיני כל ראייה" (שם ב טו). רבי מאיר אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "וידוע הדבר למרדכי" (שם ב כב). רבי יוסי בן דורמסקית אומר אסתר ברוח הקודש נאמרה, שנאמר "ובבזה לא שלחו את ידם" (שם ט ז). אמר שמואל אי הואי התם הוה אמינא מלתא דעדיפא מכולהו, שנאמר "קיימו וקבלו" (שם ט כז) קיימו למעלה מה שקיבלו למטה. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא, לבר מדשמואל דלית ליה פירכא, וכו' ע"כ.

שבת (פח א) "ויתיצבו בתחתית ההר" (יתרו יט יז), אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא: מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא עליהם את ההר כנגייתו, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר רבא אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש. דכתיב "קיימו וקבלו היהודים" (אסתר ט כז), קיימו מה שקיבלו כבר, ע"כ.

תוספות (מגילה שם) בד"ה לכולהו איכא פירכא בר מדשמואל, וקשה דלשמואל מי ליכא פירכא דהא רבא גופיה הוא דאמר פרק רבי עקיבא (שבת פח א ושם) (מכאן מודעא רבה לאורייתא) שקבלו שנית בימי אחשורוש אלמא דאיצטריך קרא לדרשא אחרינא. ויש לומר וכו' עכ"ל.

וכן נתקשו בתוס' שבת (שם) בד"ה אמר רבא, עיין שם ושם מה שכתבו בזה.

-ב-

בספר עיני יצחק (על העין יעקב, מגילה שם) תניא רבי אליעזר אומר מגילת אסתר ברוח"ק נאמרה וכו', אמר שמואל וכו', שנאמר קיימו וקבלו היהודים" קיימו למעלה מה שקבלו למטה. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל וכו'. והנה (בשבת פח א) אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקבלו כבר. ובתוס' שם בד"ה אמר רבא הקשו דהשתא דשמואל נמי אית ליה פירכא דרבא גופיה מוקי להאי קרא לדרשא אחרייתא ע"ש. [נשמעתי תירוץ נכון בשם הגאון החסיד מו"ה אריה ליב זללה"ה אב"ד דק"ק בריסק. דהנה יש לתמוה שבסוגיא דשבת תפסו לשון (דכתיב) קיימו וקבלו, ובמגילה אמרו (שנאמר) קיימו וקבלו. ונראה בזה שבאמת הכתיב הוא קיימו וקבל, והקרי הוא קיימו וקבלו וצריך טעם לזה. ונראה שבאמת בעת מתן תורה אז קבל רק משה רבינו ע"ה התורה ברצון טוב, אבל ישראל לא קבלוהו רק ע"י כפיית ההר עליהם, ולכן לא שייך עליהם לשון קבלת התורה רק נתינת התורה שנתן להם על כרחן ע"י כפיית ההר, והוא מ"ש (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני, ר"ל רק משה בלבד קבל התורה ברצון, אמנם בזמן מרדכי אז קיבלו התורה ברצון. ובהו מבואר שבשבת למדו מהכתוב ולכך אמרו דכתיב, וצ"ל קיימו וקבל קיימו מה שקבל כבר, והכוונה שכל ישראל קיימו עתה קבלת משה רבינו ע"ה במתן תורה ברצון שעתה הושוו עמו בזה. אמנם במגילה למדו מהקרי ולכך אמרו שנאמר ר"ל כפי מה שנאמר בפה קיימו וקבלו, ודרשו קיימו למעלה מה שקבלו למטה ובה שייך לשון רבים ודפח"ח ושי"ן]. ומי יתן ונדע לפרש בכל

ב-ב **בספר עיני יצחק** (על העין יעקב, מגילה שם) תניא רבי אליעזר

אומר מגילת אסתר ברוח"ק נאמרה וכו', אמר שמואל וכו', שנאמר קיימו וקבלו היהודים" קיימו למעלה מה שקבלו למטה. אמר רבא לכולהו אית להו פירכא לבר מדשמואל וכו'. והנה (בשבת פח א) אמר רבא אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקבלו כבר. ובתוס' שם בד"ה אמר רבא הקשו דהשתא דשמואל נמי אית ליה פירכא דרבא גופיה מוקי להאי קרא לדרשא אחרייתא ע"ש. [נשמעתי תירוץ נכון בשם הגאון החסיד מו"ה אריה ליב זללה"ה אב"ד דק"ק בריסק. דהנה יש לתמוה שבסוגיא דשבת תפסו לשון (דכתיב) קיימו וקבלו, ובמגילה אמרו (שנאמר) קיימו וקבלו. ונראה בזה שבאמת הכתיב הוא קיימו וקבל, והקרי הוא קיימו וקבלו וצריך טעם לזה. ונראה שבאמת בעת מתן תורה אז קבל רק משה רבינו ע"ה התורה ברצון טוב, אבל ישראל לא קבלוהו רק ע"י כפיית ההר עליהם, ולכן לא שייך עליהם לשון קבלת התורה רק נתינת התורה שנתן להם על כרחן ע"י כפיית ההר, והוא מ"ש (אבות פ"א מ"א) משה קבל תורה מסיני, ר"ל רק משה בלבד קבל התורה ברצון, אמנם בזמן מרדכי אז קיבלו התורה ברצון. ובהו מבואר שבשבת למדו מהכתוב ולכך אמרו דכתיב, וצ"ל קיימו וקבל קיימו מה שקבל כבר, והכוונה שכל ישראל קיימו עתה קבלת משה רבינו ע"ה במתן תורה ברצון שעתה הושוו עמו בזה. אמנם במגילה למדו מהקרי ולכך אמרו שנאמר ר"ל כפי מה שנאמר בפה קיימו וקבלו, ודרשו קיימו למעלה מה שקבלו למטה ובה שייך לשון רבים ודפח"ח ושי"ן]. ומי יתן ונדע לפרש בכל שהוא חפץ, עכ"ל.

ס: ועוד אפילו אם תאמר דקרא אתי כולה להכי, דקאמר שקיימו למעלה מה שקיבלו למטה, סוף סוף נוכל ללמוד מעצמנו שקיימו התורה כיון שהוסיפו מצוה אחת, ותו ליכא מודעא לאורייתא. אף על גב דקאמר בהך לישנא קיימו מה שקבלו

כבר ודריש קרא כך, (דלמא) (דלמא) לא נדרש כיון דעל כרחך תרווייהו משמעוי ממנו יש לנו לדרוש קרא בתרווייהו, כיון דעל כל פנים תרווייהו משמעוי מיניה דרשינן קרא לשתי פנים. ופשוט הוא, עכ"ל.